

Akademinis laipsnis	Daktaras
Vardas ir pavardė	Daiva Citvarienė
Institucija, padalinys	VDU Menų fakultetas
Institucijos adresas	K.Donelaičio g. 58
Pranešėjo kontaktiniai duomenys (el. paštas, tel. nr.)	d.citvariene@mf.vdu.lt
Pranešimo pavadinimas	Bendruomenės ir jų atmintis šiuolaikinio meno projektuose
Raktiniai žodžiai	atminties bendruomenės, kontaktinė zona, atminties vietos, bendruomenėmis paremtas menas

Konferencijos pranešimo santrauka (500 žodžių)

Bendruomenių ir įvairių socialinių grupių įtraukimas į šiuolaikinio meno projektus tampa vis dažnesne kūrybine praktika. Radikalai peržengdamas savo autonomijos ribas, šiandieninis menas ne tik didesnę dėmesį skiria socialinei aplinkai, bet ir ieško naujų dialogo ir bendradarbiavimo su visuomene būdų. Dalyvavimo ar kolaboravimo su skirtingomis visuomenės grupėmis (etninėmis, religinėmis, seksualinėmis mažumomis, socialiai pažeidžiamomis grupėmis ir t.t.) strategijomis besiremiantys projektai vis dažniau užpildo galerijų, muziejų ir didžiųjų meno festivalių programas, o bendruomeninis ar bendruomenėmis paremtas menas jau keletą dešimtmečių tapo daugelio pasaulio valstybių kultūros politikos ašimi: meno projektai imti vertinti pirmiausiai dėl reikšmės ir naudos, kurią jie teikia visuomenei. Daugelio Vakarų valstybių kultūros politikos gairėse, kultūros ir meno fondų programose menininkui suteikiamas aktyvus visuomenės ir ypač bendruomenių socialinės raidos procesų katalizatoriaus vaidmuo, galinčio stimuliuoti bendruomenės susidomėjimą ir pasididžiavimą savo istorija. Nepaisant kritiškų balsų, teigiančių, kad bendruomenėmis paremtais meno projektais siekiama maskuoti socialinės nelygybės problemas, "dalyvavimas" tapo vienu svarbiausių raktažodžių socialinės įtraukties diskurse, o didžioji tokių projektų tyrinėtojų dalis pripažįsta poreikį radikaliai keisti meno, menininko ir visuomenės galios santykių pusiausvyrą. Šie paradigmatai pokyčiai kultūros lauke paskatino ne tik permąstyti šiuolaikinių meno projektų tikslus, bet ir kurti naujus ateities meno ir visuomenės bendradarbiavimo modelius, skatinančius dialogą ir dalyvavimą, formuoti meno projekto, kaip diskursyvos, dinamiškos, interaktyvios erdvės sampratos modelį, kur sprendimų ir kultūrinės galios svertai suteikiami bendruomenėms.

Viena svarbiausių temų, iškilančių daugelyje bendruomenėmis paremtų meno projektų – bendruomenių istorija arba atmintis. Nors epizodiniai skirtingų socialinių grupių naratyvai šiuolaikiniame pasaulyje tampa vis svarbesni, tačiau jie gali produkuoti ir ginčijamus atsiminimus. Šiame pranešime pristatomose užsienio ir Lietuvos meno atvejų studijose tyrinėjama, kaip susiduria skirtingų atminčių bendruomenių prisiminimai, kokią ir kieno atmintį saugoja šiuolaikiniai dalyvavimo praktikomis paremti meno projektai, kokias istorijas prisimena ir kokias užmiršta šių projektų autoriai. Analizuojami meno projektai vertinami remiantis antropologo Jameso Cliffordo terminu kontaktinė zona, kurią autorius apibūdina kaip erdvę tarpkultūriniam susitikimui, kurioje susitinka ir sąveikauja skirtingos kultūros ir bendruomenės. Taigi tyrimo metu siekta giliau pažvelgti, ne tik kiek pačioms bendruomenėms suteikiama galimybė dalyvauti savo kultūrinės tapatybės konstravimo procese, bet ir kiek aptariami meno projektai tampa tarpkultūrine kontaktine zona, pilietiniu forumu ar atviro dialogo vieta, kiek menininkai yra pasirengę priimti galimus oponuojančius ar nesutampiančius skirtingų bendruomenių požiūrius.